

4. Сформульована Достоєвським і Толстим тема первинності людини щодо суспільно-політичних умовностей проявляє свою значимість у наш час. ХХІ ст. є часом посилення надлюдських методик програмування та раціоналізації. В сучасних суспільствах людина стає не суб'єктом, а об'єктом або відвертого придушення і контролю, або прихованого маніпулювання і психопрограмування. З серцевини життя ХХІ ст. уходить духовна активність особистості, коштовна сама по собі. Творчість Толстого та Достоєвського – не лише нагадування про духовні шукання ХІХ ст., але й пропозиція можливого шляху розвитку, який може бути багатообіцяючим для сучасної цивілізації.

Список літератури

1. Бердяев Н.А. Истоки и смысл русского коммунизма. / Н. А. Бердяев – М.: Наука, 1990 – 222 с.
2. Лосский Н.О. Характер русского народа. Книга первая. / Н.О. Лосский. – М.: Посев – 1957.
3. Бердяев Н.А. Миросозерцание Достоевского. / Н. А. Бердяев – М., 2001 – 172 с.
4. Толстой Л.Н. Полн. собр. соч.: в 90 т. Т.45 / Л.Н. Толстой – М., 1934.
5. Достоевский Ф.М. Полн. Собр. соч., Т. 26. / Ф.М. Достоевский – Л., 1984.
6. О России и русской философской культуре. / – М. Наука, 1990 – 527 с.
7. Бердяев Н. О русской философии. Т.2 / Н. Бердяев – Уральский университет., 1991 – 240 с.

В.В. Попков

Н. БЕРДЯЕВ ПРО ПРОБЛЕМУ РЕВОЛЮЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ Ф. ДОСТОЕВСКОГО И Л. ТОЛСТОГО

В статье изучается опыт осмысления Н. Бердяевым такого аспекта в творчестве Ф. Достоевского и Л. Толстого как отношение к проблеме революции.

V. Popkov

M. BERDYAEV ABOUT THE PROBLEM OF REVOLUTION IN THE CREATIVE WORK OF F. DOSTOYEVSKY AND L. TOLSTOY

In the article is on study the experience of N. Berdyayev's comprehension such aspect in creative work of F. Dostoevsky and L. Tolstoy, as attitude to the problem of revolution.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2010.

УДК 168.522

Ю.В. Трач, канд. пед. наук, доц.

ІНФОРМАЦІЯ ТА ЗНАННЯ В ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті проаналізовано основні погляди на функціонування інформації та знання в інформаційному суспільстві як суспільстві знань, розкрито роль і значення інформації та знань в культурному розвитку.

Вступ

Термін «інформаційне суспільство» виник у другій половині 1960-х років і передбачав можливість досліджень лише економічного плану соціальності. Його винайдення належить професору Токійського технологічного університету Ю. Хаяши. Основні ж характеристики суспільства інформації були вперше визначені у звітах, представлених японській владі рядом організацій: «Японське інформаційне суспільство: теми та підходи» (1969 р.), «Конттури політики сприяння інформатизації японського суспільства» (1969 р.) та ін. Однак уже в цих звітах високоіндустріальне суспільство не задовольнялося лише економічним планом досліджень, про що свідчить застосування категорій «комп'ютеризація», «інформатизація та автоматизація», «інноваційність виробництва» тощо. Разом із тим, виникла значна кількість інтерпретацій інформаційного суспільства, що свідчили про глобальну трансформацію не лише економічної соціальності, а й плану людської свідомості. В кінці 1960-х років було заявлено про масове поширення інтелектуальної праці, зростаючий обсяг наукового знання та інформації, що використовується на виробництві, переважання в структурі суспільства сфер науки, освіти, культури по відношенню до сфери економіки. Увага була зосереджена на багатоаспектності феномену інформаційного суспільства: – різні автори інтерпретували конкретний обраний аспект –

соціологічний, правовий, політичний, економічний, соціально-філософський, культурологічний. Це дозволяло говорити про дослідження проблем інформаційного суспільства не лише засобами економічного, технократичного, політичного та інших дискурсів, а й в межах культурфілософського аналізу. Саме останній підхід розглядає інформаційне суспільство як новий тип соціальної організації, що утверджує відкритість і толерантність культури, відсутність кордонів, глобалізацію. Концепції будуються на основі аналізу таких вимірів культури, які трансформують її в бік інтелектуального насичення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В межах даної статті увага зосереджується на дослідженнях таких авторів, як І. Алексеев, Д. Белл, С. Бондаренко, Е. Брукінг, Д. Гелбрейт, В. Іноземцев, М. Кастельс, М. Моїсеев, Г. Рейнін, О. Тоффлер та інших, які розглядали різноманітні питання розвитку людства. В розділах даної статті розкрито їх концепції та погляди на проблеми сучасного розвитку, зокрема на значення та роль досліджуваних категорій в процесі трансформації культури.

Метою даної статті є культурологічний аналіз категорій «знання» та «інформація» в контексті сучасних глобальних змін.

Суспільство знання як посилений варіант інформаційного суспільства. В якості пріоритетної сьогодні виявляється позиція знання як інформації, що має властивість організації життя

через посередництво інноваційних технологій, комп'ютерних програм, телекомунікаційних зв'язків. Це відбувається тому, що інформація починає замінювати знання, яке тепер через свою інформаційну форму демонструє традиційну тезу «знання – сила». Вона ж є фактором і засобом виникнення нового типу міжособистісних взаємовідносин.

Набуття знанням статусу інформації змінило існуючий раніше соціокультурний лад, визначило та сформувало низку додаткових культурфілософських версій інформаційного суспільства. Так, Д. Белл в дослідженні «Прийдешнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування» [3], викладаючи свою версію постіндустріалізму (як і в праці «Соціальні межі інформаційного суспільства»), зазначає, що природа змін у технології і в науці пов'язана з розширенням «поля відносин» теорії і сфери її застосування, можливою системною взаємодією у відкриттях та розробках нових продуктів і теорій. Параметричними характеристиками постіндустріального суспільства Д. Белл називає виробництво теоретичного знання, яке відіграє вирішальну роль в організації рішень та у визначенні напрямів змін. Роль теоретичного знання обумовлена не лише необхідністю пізнання природи та адекватних характеристик продуктів і речей, що виробляються, а й актуальністю вивчення відносин споживання, попиту, пропозиції тощо [3].

Автори концепцій інформаційного суспільства створили єдину нову модель змін. Ідеться не лише про становлення нових економічних галузей з виробництва та розподілення інформації, а й про розширення номенклатури інформаційних послуг, виникнення потужної сфери інформаційних засобів на споживацькому рівні. Нової інтерпретації набув і термін «інформація»: перетворившись на домінуючий продукт виробництва, інформація набула статусу владного ресурсу, концентрація якого в одному джерелі потенційно призводить до виникнення нового варіанту тоталітарної держави.

Проблема влади – одна з домінуючих в історії філософських і культурологічних досліджень. Це, безумовно, викликано провідним напрямом філософських пошуків – пошуком істини, яка традиційно бачилася у функції здійснення влади над усім знанням та культурою загалом. Соціальна справедливість, естетичний смак, моральна норма чи ідеал – усе перевірялося на відповідність науковій істині. Однак деконструктивістські процеси в культурі ХХ століття усунули владу істини, що так розумілася. Їх методологічним резонансом виявилось «розпорошення» влади, яка більше не існує як жорстко централізована, оскільки не може тримати як єдину все зростаючу інформацію, що «розбігається» в різні не лише крупні, а й найдрібніші соціальні та культурні структури.

Торкаючись питання зміни характеру влади в епоху постіндустріалізму, Д. Белл характеризує цю ситуацію так: до середини ХХ ст. влада знаходилася в руках ділового співтовариства, яке часто ділило її з профспілками та державою. Більша частина рішень приймалася бізнесом. В постіндустріальному ж суспільстві важливі рішення, виходячи від уряду

ґрунтуються на наукових дослідженнях і розробках, що ним підтримуються, на аналізі «витрати – ефективність», «витрати – корисність»; прийняття рішень набуває технічного характеру [3]. В цій соціокультурній ситуації розвиток освітніх та інтелектуальних інститутів стає головною метою суспільства. Формується еліта, ознакою якої є кваліфікація та отримана освіта. Виникає еліта знаючих людей, еліта, яка має владу, що здійснюється, головним чином у межах інститутів, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю – в дослідницьких установах, університетах тощо. Перетворення нової «інтелектуальної технології» на ключовий інструмент прийняття рішень багато в чому визначає модернізацію характеру владних відносин.

Примітною в цьому сенсі є позиція представників французької соціологічної школи (С. Нора, А. Мінк, М. Постер), які звернулися до інтерпретації проблем культури в постіндустріальному суспільстві, до дослідження сучасних засобів зв'язку, що технологізують інтелектуальну діяльність, виникнення системи нантехнологічної властивості, коли процес технологізації інтелектуальної діяльності трансформує культуру й інформаційні системи перетворюються на основу технологій, на інтелектуальний інструмент розв'язання технологічних, юридичних, теоретичних завдань. Пантехнологія стає технологічною основою інформаційної цивілізації. І тут ідеться про те суспільство, в межах якого система технологій визначена випереджаючим розвитком знанневого масиву. Суспільство перетворюється на «суспільство знання». Це поняття виникло як посиленний варіант «інформаційного суспільства».

Звернення до конструкту «суспільство знання» є новим етапом аналітичного підходу до проблеми інформаційного суспільства. У просторі суспільства знання наукове знання перетворилося на найціннішу форму інформації, а суспільство під його впливом змінило свою технологічну основу. Параметричними характеристиками суспільства знання є вільний автоматизований доступ до будь-якої інформації і знань, необхідних для життєдіяльності та прийняття рішень особистих та соціально значущих; доступність сучасних інформаційних технологій; наявність розвинутих інфраструктур, що забезпечують створення національних інформаційних ресурсів.

Суспільство, що відноситься до розряду інформаційних, саме є виробником необхідних інформаційних ресурсів, зокрема й наукових. Суспільство знання при цьому не лише має високий рівень інформаційних технологій, а й є конкурентоздатним на світовому інформаційному ринку, не лише є насиченим комп'ютерами, а й здатним генерувати необхідну інформацію; крім того найважливішими ознаками суспільства знання стає прискорена автоматизація та роботизація сфер виробництва та управління.

Інформація та знання як стратегічний ресурс. Межа ХХ-ХХІ ст. визначається сьогодні як початок нового етапу в розвитку концепції глобального інформаційного суспільства. Цей період пов'язаний із результатами досліджень Пітера Друкера та Мануеля Кастельса. П. Друкер, відомий

американський економіст, один із засновників сучасної теорії менеджменту, зробив свій внесок у формування концепцій постіндустріалізму, опублікувавши працю «Посткапіталістичне суспільство» [10], де запропонував ідею переборення традиційного капіталізму. Головними ознаками змін, що відбуваються сьогодні, П. Друкер визначає перехід від індустріального господарства до економічної системи, заснованої на знаннях та інформації, формування нових цінностей людини й трансформацію національної держави під впливом процесу глобалізації, що стимулюється інформаційним насиченням усіх соціальних структур. Сучасна епоха, на думку П. Друкера, є часом радикальної перебудови: з розвитком нових інформаційно-комунікаційних технологій людство отримало реальний шанс перетворити капіталістичне суспільство на суспільство, засноване на знаннях [10].

У праці «Інформаційна ера: економіка, суспільство і культура» М. Кастельс дає розгорнутий аналіз сучасних тенденцій, що призводять до формування основ суспільства, яке він назвав «мережевим» [13]. Виходячи з того, що інформація за своєю природою є таким ресурсом, який легше за інших проникає крізь різноманітні перешкоди та кордони, інформаційна ера розглядається М. Кастельсом як епоха глобалізації. При цьому мережеві структури стають одночасно і засобом, і результатом глобалізації суспільства. М. Кастельс звертає увагу на істотну відмінність між концепціями інформаційного суспільства, в яких підкреслюється визначна роль інформації. На думку ж автора, інформація та обмін інформацією супроводжували розвиток цивілізації протягом всієї історії у такий спосіб, що збирання, аналіз та передання необхідної інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності та влади [13].

У праці «Могутність самотності» М. Кастельс відзначає, що нова влада полягає в інформаційних кодах, в представницьких іміджах, на основі яких суспільство організує свої інститути, а люди будують свої життя та приймають рішення стосовно до своїх вчинків. Центрами такої влади стають уми людей. Ось чому владу в інформаційну еру одночасно можна ідентифікувати та неможливо вловити. Відомо, чим вона є, однак її неможливо вловити, оскільки вона є функцією безкінечної битви навколо кодів та кодексів суспільства. Незалежно від того, хто вийде переможцем у битві за уми людей, саме він, переможець, буде правити світом, оскільки в найближчому майбутньому жодні громіздкі, неповороткі механізми не зможуть змагатися з умами, що спираються на владу гнучких, багатоваріантних мереж.

При розкритті співвідношення понять «знання» та «інформація» слід мати на увазі, що, з одного боку, інформація становить зміст знання, а з другого – є формою його передавання. Питання про співвідношення знання та інформації є чи не центральним для численних теорій у сфері сучасних інтелектуальних ресурсів. При всіх відмінностях у визначеннях безперечним лишається той факт, що знання може бути формою інформації, в якій воно

передається іншим. При цьому вважається, що неопрацьована інформація сама по собі не вирішує соціокультурні проблеми. Знання може міститися в інформації в явному вигляді чи бути відсутнім у ній. Добування знання з потоку чи масиву інформації є самостійною та достатньо складною проблемою. Збільшення обсягів інформації далеко не завжди супроводжується адекватним розширенням меж знання. Знання та інформація відмінні в багатьох відношеннях. Інформація завжди індивідуальна, конкретна, тоді як знання є узагальненою формою фіксації тих причинно-наслідкових зв'язків, які містять у собі інформація.

Набуття знанням ролі стратегічного ресурсу має в якості підґрунтя явище, що отримало в середині ХХ ст. назву знанневої індустрії. Соціальний та культурний розвиток низку країн із другої половини ХХ ст. виявив той факт, що темпи їх розвитку залежать не лише від наявності продуктивних чинників. Сучасне суспільство живе нововведеннями та прагне контролювати зміни, що відбуваються, прагнучи науково передбачити майбутнє, визначити орієнтири свого розвитку. Це актуалізує значення фактору знання, його ролі в усіх сферах соціального буття. Так, основана на знаннях економіка постіндустріального суспільства відрізняється тим, що об'єктивоване в продуктах та послугах знання формує більшу частину створюваної вартості; знання є основою для удосконалення наявних та створення нових продуктів і послуг; воно викликає зростання ефективності виробничих та управлінських процесів, підвищуючи продуктивність праці й економлячи витрати.

В постіндустріальному суспільстві діяльність, пов'язана з виробництвом, зберіганням, передаванням та використанням знань, набуває все більшого значення. Особлива роль у цій діяльності належить освіті, характер і значення якої змінюються найбільшою мірою. В сучасному світі спостерігається безпрецедентний за своїми масштабами розвиток вищої освіти, збільшується усвідомлення її життєво важливої ролі для економічного і соціального розвитку. При цьому практично в усіх країнах світу вища освіта тією чи іншою мірою переживає період радикальних реформ, пов'язаних із переходом до інноваційних технологій і принципів глобалізації освіти. Остання ж, що припускає, по суті, універсальність і цілісність як основні свої принципи, створює благодатний ґрунт для синтезу всіх аспектів гармонійного розвитку особи.

Актуалізація проблеми якості освіти в інформаційному суспільстві ініційована й тим, що в умовах постійного оновлення знань та жорсткої конкуренції людина завжди опиняється перед необхідністю постійного навчання. Як результат безперервної освіти все більшого поширення набуває самозайнятість, часткова зайнятість, віртуальні форми праці тощо.

Крім діяльності освіти в інформаційному суспільстві під впливом зростаючої ролі знання, що стало інформацією, змінюються й інші культурні сфери – матеріальні та духовні, які, уречевлюючи в

собі по-різному наявне знання, тобто включаючись у його виробництво та споживання, стимулюючи та ініціюючи його економіку, свідчать про його культурний вплив.

Найважливішим каталізатором культурних процесів як наслідків перетворення знання на інформацію та зростання його значення в цій формі стало те, що прийнято називати «інформаційною революцією», характерною ознакою якої є суміщення її з революцією комунікативною. Особливість останньої полягає в тому, що якщо до цього часу удосконалення процесів обробки інформації та процесів її доставляння відбувалося різними шляхами, то в сучасних умовах відбулася інтеграція, що обумовило соціальну, економічну та культурну комунікацію.

Розгляд знання як згаданого вище ресурсу влади та управління одним із перших запропонував американський соціолог і футуролог О. Тоффлер, відомий аналітичними версіями прогнозування глобальних трансформацій соціуму в епоху постіндустріалізму. У своїй праці «Зміщення влади: знання, багатство та сила на порозі XXI ст.» [22] автор дослідив систему влади сучасного суспільства та її трансформації, що дозволяє стверджувати: людство вступило в «еру зміщення влади, коли розпадаються всі наявні в світі владні структури та зароджуються принципи нові» [22, С. 3].

Концептуальна інтерпретація феномену знання як ресурсу влади та управління базується на такій ідеї: зміщення влади, що відбувається на всіх рівнях – міжособистісному, соціальному, глобальному, визначається принциповою зміною само природи влади. Влада, заснована на силі та багатстві, втрачає свій вплив, хоча й не зникає повністю. Однак справжню владу отримує знання в різних формах – інформації, науки, мистецтва, етики. Владі знання відповідає й новий спосіб отримання суспільного багатства – «суперсимволічна економіка», і новий тип культури.

Саме такий характер трансформації, тобто коли спостерігається суміщення знання та влади і владні відносини можуть реалізовуватися лише на основі знання, О. Тоффлер визначає так: «У надрах цього потужного переструктурування владних взаємозв'язків, подібного до зміщення та руйнування тектонічних пластів під час землетрусу, зароджується один із найбільш рідких феноменів людської історії: кардинальна зміна самої природи влади. «Зміщення влади» означає не переміщення влади, а її трансформацію» [22, С. 4]. Трансформація виражається у втраті професіоналами монополії на знання та інформацію і в розподілі інформаційних технологій «третьої хвилі», які дали життя новому способу творення суспільного багатства. Новий спосіб отримання суспільного багатства повністю залежить тепер від комунікаційних зв'язків та поширення інформації, ідей, символів. Саме тому О. Тоффлер називає нову економічну систему «суперсимволічною».

Влада знання та робота владних структур на основі знання породжують соціальні наслідки, відсутні до цього часу. Одним із таких наслідків є виникнення нової форми демократії, що передбачає

руйнування централізованої системи влади, що концентрується на державному рівні. Паралельно до двох зовнішньо суперечливих один одному процесів розукрупнення виробництва та економічної інтеграції на світовому рівні триває аналогічне переструктурування влади – децентралізація влади й формування наднаціональних структур. У цьому ж плані слід розглядати виникнення нової соціальної реальності, заснованої на ідеалі різноманітності та неоднорідності, яка все більше витісняє реальність індустріального суспільства з його ідеалом – асиміляцією та гомогенністю. Зростаюча соціальна нерівність руйнує саму основу ідеї масової демократії – поняття «маси». Диференціація торкається як побутових потреб людей, так і їх політичних поглядів.

Досліджуючи модернізацію статусу знання й пов'язане з цією модернізацією «зміщення влади», О. Тоффлер стверджує, що фундаментальним демократичним принципом, який набуває особливого значення в «інформаційному суспільстві», є вільний доступ до інформації. Разом із тим, автор відзначає, що в суспільстві не може бути повної свободи інформації, однак у процесі просування суспільства до суперсимволічної економіки свобода інформації та свобода самовираження будуть зростати. Регулювати виникаючі проблеми, на думку О. Тоффлера, повинна інформаційна етика, що відповідає суперсимволічній економіці [22].

Висновок

Перетворення знання як інформації на головним ресурс розвитку суспільства обумовлює домінуюче становище інформаційного сектору в економіці та притягнення в цей сектор переважної долі людських ресурсів. Виробництво й переробка інформації ставиться на промислову основу, підвищуючи продуктивність інтелектуальної праці.

Говорячи про інформаційні ресурси, їх пріоритетність перед речовиною та енергією, про їх роль у становленні інформаційного суспільства слід також відзначити, що рівень розвитку інформаційного суспільства буде визначатися не лише обсягом інформаційних ресурсів, а й інтенсивністю їх використання відповідно до потреб суспільства, тобто мірою перетворення інформаційних ресурсів на інформаційні продукти і послуги. Переважний розвиток такого сектору економіки, як надання послуг, багато спеціалістів вважають однією з найважливіших особливостей інформаційного суспільства.

Список літератури

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации. Диалектика прогрессивной линии развития как гуманный общечеловеческая философия для XXI в. / Р. Ф. Абдеев. – М., 1994.
2. Алексеев И. Ю. Социальная роль научного знания в контексте постиндустриальной идеологии / И. Ю. Алексеев. – М., 2003.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования / Пер. с англ. под ред. В.Л. Инземцева / Д. Белл. - М., 1999.-787с.
4. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл. – М., 1988.
5. Бондаренко С. В. Информационная стратификация в информационном обществе / С. Н. Бондаренко. – М., 2002.

6. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал. Ключ к успеху в новом тысячелетии / Э. Брукинг. – СПб., 2001.
7. Бузгалин А. В. Постиндустриальное общество – тупиковая ветвь социального развития? / А. В. Бузгалин // Вопросы философии. – 2000. - № 5.
8. Громов Г. Р. Очерки информационной технологии / Г. Р. Громов. – М., 1993.
9. Гэлбрейт Д.К. Кризис глобализации / Д.К. Гэлбрейт // Проблемы теории и практики управления. – 1999. - № 6. –С. 15-21.
10. Друкер П. Посткапиталистическое общество / П. Друкер. – СПб., 1999.
11. Дубровский Е. Н. Информационно-обменные процессы как факторы эволюции общества / Е. Н. Дубровский. - М., 1996.
12. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа противоречия, перспективы / В.Л. Иноземцев. - М., 2000.
13. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс. - М., 2000.-607с.
14. Климов С. М. Интеллектуальные ресурсы общества / С. М. Климов. – СПб., 2002.
15. Костюк В. Н. Информационные процессы в

постиндустриальном обществе / В. Н. Костюк // Общественные науки и современность. – 1996. - №2.

16. Мелюхин И. С. Информационное общество: истоки, проблемы, тенденции развития / И. С. Мелюхин.- М.: Изд-во МГУ, 1999.-208с.

17. Моисеев Н. Н. Информационное общество: возможности и реальность / Н. Н. Моисеев // Полис. – 1993. - №3. –С. 8.

18. Нисневич Ю. А. Информация и власть / Ю. А. Нисневич.- М.: Мысль, 2000. – 190с.

19. Рейман Л. Д. Информационное общество и роль телекоммуникаций в его становлении / Л. Д. Рейман // Вопросы философии. -2001. -№3. –С. 3-9.

20. Рейнин Г. Р. Знание и информация [Электр. ресурс]. – Способ доступа : www.humans.ru/humans/24313,2002. – Загол. с экрана.

21. Сокулер З. А. Знание и власть: наука в обществе модерна / З. А. Сокулер. – СПб., 2001.

22. Тоффлер О. Смещение власти: знание, богатство и принуждение на пороге XXI века / О. Тоффлер. – М., 1991.

23. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: знание, богатство и сила на пороге XXI века: Пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М., 2003.

Ю.В. Трач

ИНФОРМАЦИЯ И ЗНАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ТРАНСФОРМАЦИИ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье проанализированы основные взгляды на функционирование информации и знания в информационном обществе как обществе знания, раскрыты роль и значение информации и знания в культурном развитии.

J. Trach

INFORMATION AND KNOWLEDGE IN THE PROCESS OF TRANSFORMATION OF MODERN CULTURE

Basic looks are analysed to functioning of information and knowledge in informative society as society of knowledges, a role and value of information and knowledges is exposed in cultural development.

Статья надійшла до редакції 3.11.2009.

УДК 355.1 (075.8)

В.Д. Шаколюкова, канд. филос. наук

ПРОБЛЕМА ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКОЙ РЕАЛЬНОСТИ

Российский Новый Университет (Воскресенский филиал)

Статья посвящена исследованию реальности и объективности толкования и подачи учеными военно-исторического материала в условиях современного информационно-политизированного общества.

Введение

Реальны ли факты и события, ушедшие в прошлое, применима ли к ним эта категория и что дает она нам для познания исторических явлений? Правильно ли говорить, что прошлое обладает достоинством реальности, а если да, то каковы формы его существования? Все эти вопросы решаются в военной истории через призму основного вопроса философии, «сопровождающего» и позиционирующего мировоззрение человека на протяжении всего отрезка обозримого исторического прошлого.

Отражение объективной действительности в сознании человека составляет содержание процесса его познавательной деятельности. Что представляет собой объект военно-исторического исследования и возможно ли его адекватное отражение в теории — вопрос, на который военный историк отвечает в зависимости от разделяемого им философского мировоззрения. Существенной стороной ответа на этот вопрос является раскрытие понятия военно-исторической реальности, соответственно эпохе, общественно-политического строю, политике государства. А если объективность, полнота, разноплановость ответа на изначально постав-

ленные в исследовании вопросы зависит от мировоззрения военного историка, то не что иное как мировоззрение лежит в основе решения проблемы исторической реальности и ее познаваемости, то есть, специфического преломления основного вопроса философии применительно к военной истории. Материалистическое и идеалистическое направления во все эпохи давали и дают на него диаметрально противоположные ответы. Материализм всегда стоял на позиции познаваемости мира, где объектом познания является не мираж, а реальность. Поэтому почетная миссия современного философского знания, базирующегося на огромном научном наследии — отстаивать принцип реальности и объективности исторического материала.

Постановка задачи

Основной задачей статьи является исследование военно-исторической реальности как явления, его емкости и смыслового содержания как феномена. Также автор ставит перед собой задачу анализа условий и факторов, которые определяют военно-историческую реальность. Кроме того, поднимается вопрос различной степени реальности событий военного прошлого, что